

Kapitola 5: Spolupráce firem a škol

Spolupráce firem a škol může být obohacující pro obě zúčastněné instituce. Školám, resp. zejména jejich studentům, spolupráce s firmami zajišťuje pohled do praxe a přináší obohacující prvek teorie probírané ve škole. Stejně tak tento vhléd pomáhá i učitelům, kteří mohou ve svých hodinách lépe reagovat na změny, které v oboru probíhají a zároveň se s nimi sami seznamovat. Firmám může tato forma spolupráce přinášet pohled do teoretické přípravy budoucích absolventů a mohou tak lépe reagovat na jejich případné chybějící znalosti. Kromě jiného i z této situace vycházejí následné vzdělávací potřeby zaměstnanců firmy, jejichž množství a míru je tak možné spoluprací se školami částečně ovlivňovat. Zároveň firmy mohou v průběhu praxí studentů vyhledávat nadané studenty a případně jim nabídnout zaměstnání po absolvování školy. Firmy často pozitivně hodnotí možnost ovlivnit pracovní dráhu takto vybraného absolventa/nového zaměstnance ihned v počátcích, bez toho aniž by si jinde vytvořil pracovní návyky, které se s chodem konkrétní firmy neslučují.

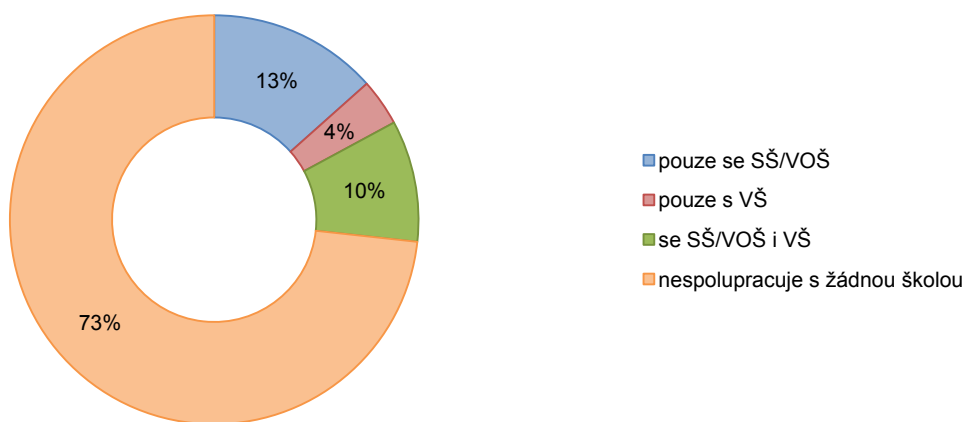
Hlavní zjištění

- S některým typem školy spolupracuje 27 % firem, nejčastěji je to pouze s jednou školou (12 % všech firem). Se středními školami či VOŠ kooperuje 23 % firem, s vysokými školami pak 13 %. S oběma typy škol spolupracuje 10 % firem.
- Míra spolupráce se školami roste s velikostí firmy, ty největší (s více než 250 zaměstnanci) se školami spolupracují v 72 % případů. Z hlediska odvětví jsou to nejvíce firmy pohybující se v oblasti ICT (sekce J; 35 %) a firmy podnikající v průmyslu (sekce BC; 33 %).
- Nejčastěji spolu firmy a školy kooperují v rámci zajišťování praxe, výcviku či stáže ve firmě pro studenty/učně (23 %).
- Nejčastějším důvodem pro přijímání studentů na praxi je možnost získání kvalifikovaných pracovníků (15 %).

Obecná spolupráce firem a škol

S alespoň jednou školou spolupracuje celkem 27 % firem sledovaných v rámci šetření CVTS. Firmy nejčastěji spolupracují s menším počtem škol (do pěti), nejvíce firem (12 %) spolupracuje pouze s jednou školou. O něco častěji firmy spolupracují se středními školami (nebo vyššími odbornými školami, 23 %) než se školami vysokými (13 %). S oběma typy škol pak v roce 2015 spolupracovalo 10 % českých firem.

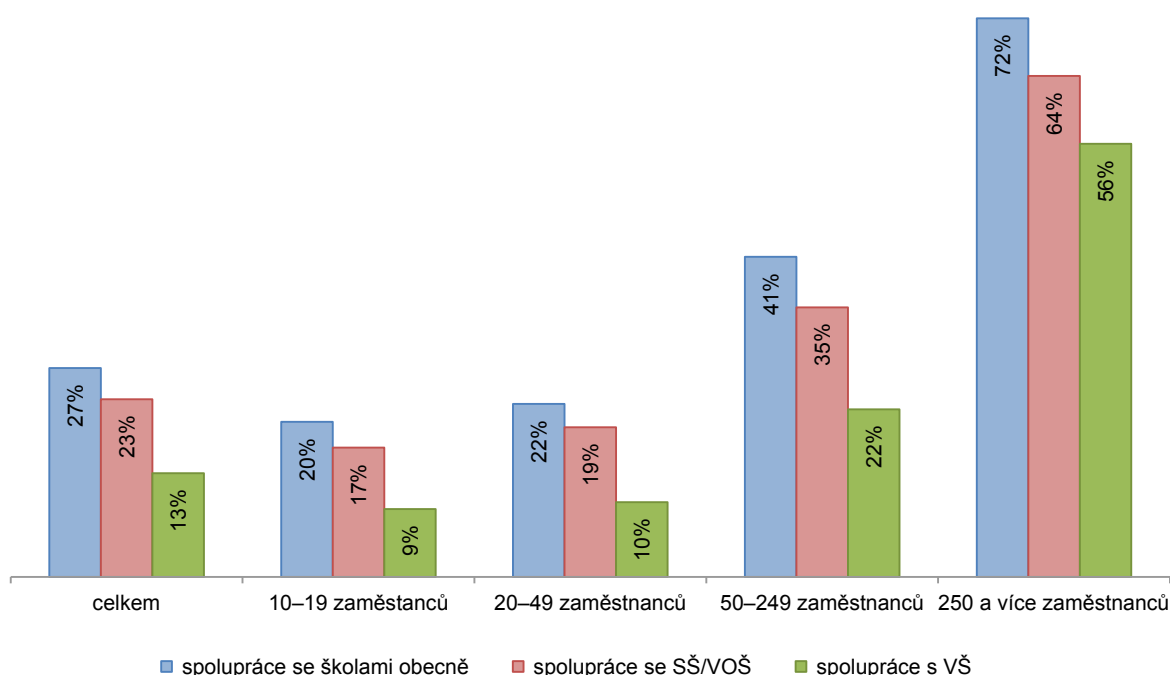
Graf č. 1: Podíl firem spolupracujících se školami dle typu škol, 2015

Zdroj: šetření CVTS, ČSÚ 2017

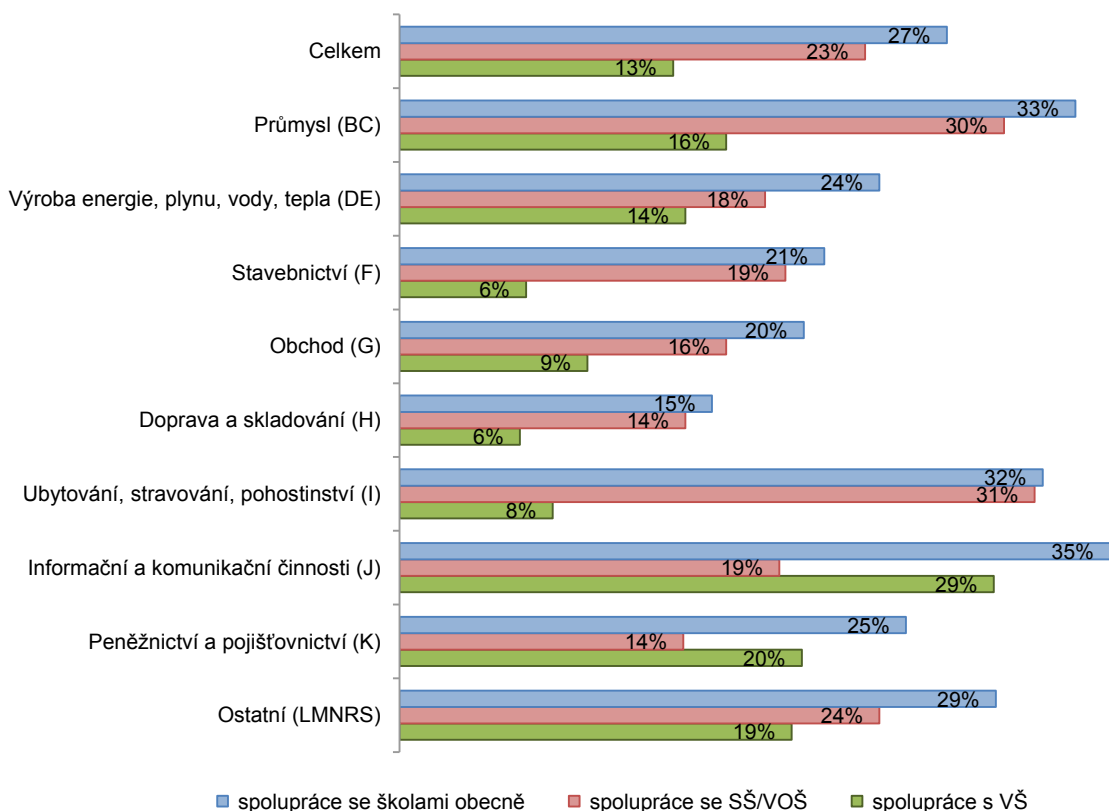
Míra spolupráce se školami se samozřejmě liší podle typu firmy, např. u malých rodinných firem lze v tomto ohledu těžko očekávat významné zapojení. Nicméně i mezi malými firmami (do dvaceti zaměstnanců) se najdou takové, které se školami nějakým způsobem spolupracují (20 %). Podíl spolupracujících firem roste s velikostí firmy, u největších (s více než 250 zaměstnanci) jsou takových téměř tři čtvrtiny. V rámci spolupráce malých firem a škol může jít o dlouhodobý kontakt, v menších městech třeba i nevyhnutelný, např. pokud ve městě existuje pouze jedna firma se stejným zaměřením jako obor studia ve škole. Naopak větší firmy, navíc ve větších městech, mají i pestřejší výběr škol, se kterými mohou spolupracovat a širší možnost forem spolupráce. Firma např. může spolupracovat s více školami na různých projektech a škola naopak může svým studentům nabídnout možnost účastnit se např. celého procesu výroby určitého výrobku či projít si více odděleními jedné firmy.

Graf č. 2: Podíl firem spolupracujících se školami dle typu školy a velikosti firmy, 2015

Zdroj: šetření CVTS, ČSÚ 2017

Ve zkoumané charakteristice se od sebe relativně výrazně odlišují firmy i podle odvětví podnikání. V některých oborech se školami spolupracuje třetina firem (Průmysl (BC), Ubytování, stravování a pohostinství (I), Informační a komunikační činnosti (J)), naopak v sekcích Stavebnictví (F), Obchod (G) pětina či méně. Zároveň je mezi odvětvími značný rozdíl v míře spolupráce se středními školami či vyššími odbornými školami a školami vysokými, což je podmíněno požadovaným stupněm vzdělání a kvalifikace uchazečů o zaměstnání v daném odvětví. Například firmy z odvětví Průmysl (sekce BC) a Ubytování, stravování a pohostinství (sekce I) relativně výrazně kooperují se středními školami či vyššími odbornými školami (obojí okolo 30 % firem) a méně (u firem z oblasti ubytování a stravování výrazně méně, jen 8 %) pak s vysokými školami. Firmy z těchto odvětví častěji spolupracují se středními školami zřejmě proto, že umožňují studentům nebo učňům absolvovat povinnou praxi ve svých provozovnách. Opačná situace nastává u firem z oblasti Informační a komunikační činnosti (sekce J) a Peněžnictví a pojišťovnictví (sekce K), které naopak spolupracují více s vysokými školami. Tyto firmy jsou na rozdíl od výše jmenovaných pro vysokoškoláky (zejm. v patřičných oborech) zajímavější, mohou jim ukázat specializované systémy a postupy a částečně i sladit jejich teoretické znalosti ze studia s praxí. Zároveň jsou tyto firmy častěji větší a nacházejí se také ve větších městech, kde pro spolupráci s vysokými školami existují lepší podmínky.

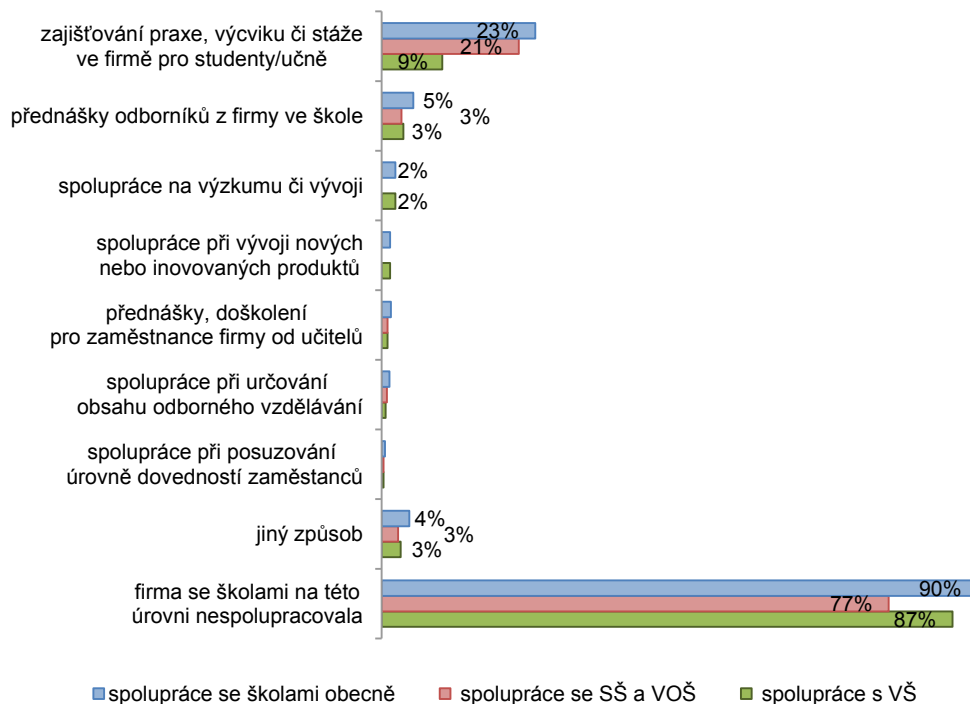
Graf č. 3: Podíl firem spolupracujících se školami dle typu školy a odvětví firmy (CZ–NACE), 2015

Zdroj: šetření CVTS, ČSÚ 2017

Z geografického hlediska spolupracuje se školami nejvíce firem v Libereckém kraji (34 %), nejméně pak v Praze (23 %). Rozdíl může být dán tím, že v Praze je vysoce koncentrované množství firem i škol, což může míru spolupráce zkreslovat. Dále pak ve zkoumané charakteristice převažují zahraniční firmy (36 %) o přibližně deset procentních bodů nad firmami tuzemskými (25 %). Zde opět může docházet ke zkreslení z toho důvodu, že českých firem je nad zahraničními velmi výrazný převis (nicméně škol je pořád stejně). Zároveň zahraniční firmy jsou častěji větší a ty se školami obecně spolupracují více.

Způsoby spolupráce firem a škol

Forem či způsobů, kterými mohou firmy a školy kooperovat, je mnoho. Záleží vždy na každé dvojici, jaký způsob je pro ni vyhovující a jaký si zvolí. Bohužel se ukazuje, že české firmy v tomto ohledu příliš inovativní nejsou. Pokud už vůbec firmy se školami spolupracují, nejčastěji je to ve formě zajišťování praxe ve firmě pro učně nebo studenty. Se středními školami takovým způsobem spolupracuje pětina firem, s vysokými pak pouze 9 %. Ostatní zkoumané možnosti spolupráce jsou využívány minimálně, firmy příliš často nepořádají přednášky ve školách (3 % shodně pro SŠ/VOŠ i VŠ) a ani s vysokými školami nepracují na výzkumných či inovačních projektech (pouze 1 %). Vzhledem k nepoměru mezi počtem firem a vysokých škol, je uvedený podíl velmi nízký. Mnohé firmy se školami leckdy i intenzivně spolupracují, nicméně jedná se o spolupráci s desítkami vysokých škol, čili na celkovém počtu firem se to neprojeví příliš výrazně. Kapacity škol jsou navíc omezené a mohou navázat jen určité množství kontaktů umožňujících spolupráci s firmami.

Graf č. 4: Podíl firem podle způsobů spolupráce firem a škol, 2015

Zdroj: šetření CVTS, ČSÚ 2017

Pozn.: firmy mohly označit více odpovědí; možnosti spolupráce při vývoji nových nebo inovovaných produktů a spolupráce na výzkumu či vývoji byly možné jen u spolupráce s VŠ

Vzhledem k tomu, že kromě zajišťování praxe jsou způsoby spolupráce firem a škol v míře využívání téměř zanedbatelné, zkoumané charakteristiky firem jsou u „zajišťování praxe“ podobné jako u spolupráce firem a škol obecně. Střední školy či VOŠ si nejčastěji zajišťují praxe studentů u větších firem (60 %) a u firem z odvětví Průmysl (sekce BC; 27 %) a Ubytování, stravování a pohostinství (sekce I; 30 %). Tato odvětví jsou již tradičně s poskytováním praxí studentům spojena. Firem s tímto zaměřením je navíc poměrně dostatek. Velké množství je i škol, které vyučují obory odpovídající těmto firemním odvětvím (střední průmyslové školy, střední školy či učiliště s obory kuchař/číšník, hotelnictví a turismus atp.). U vysokých škol je situace výrazně odlišná. Na rozdíl od středních škol, kde praxe zajišťuje studentům nebo učňům většinou škola sama, na vysokých školách si v častějších případech hledají studenti stáže či praxe sami. Mnohdy se ani nejedná o povinnou praxi v rámci studia, ale jen o studentovu vlastní iniciativu, což pak ovšem není příkladem spolupráce firem a škol. Jsou však i vysoké školy, které mají s firmami uzavřeny smlouvy o poskytování stáží (např. na základě dlouhodobé spolupráce na různých projektech). Studenti tak mají snazší přístup k zajištění praxe a firma si tak zařídí „přísun“ nových stážistů pro své vlastní účely. Vysoké školy tímto způsobem nejvíce spolupracovaly s velkými firmami (43 %) a s firmami z odvětví Informační a komunikační činnosti (sekce J; 15 %). ICT firmy tak mohou využít výhod, které již byly naznačeny, tedy např. v případě nižšího počtu uchazečů mohou volné pracovní místo obsadit stážisty jednak pro samotnou konkrétní potřebnou činnost a jednak s nimi navázat spolupráci do budoucna. U vysokých škol je výhodou, že firmy nemusí čekat, až student dostuduje, ale mohou s ním uzavřít pracovní smlouvu i během studia.

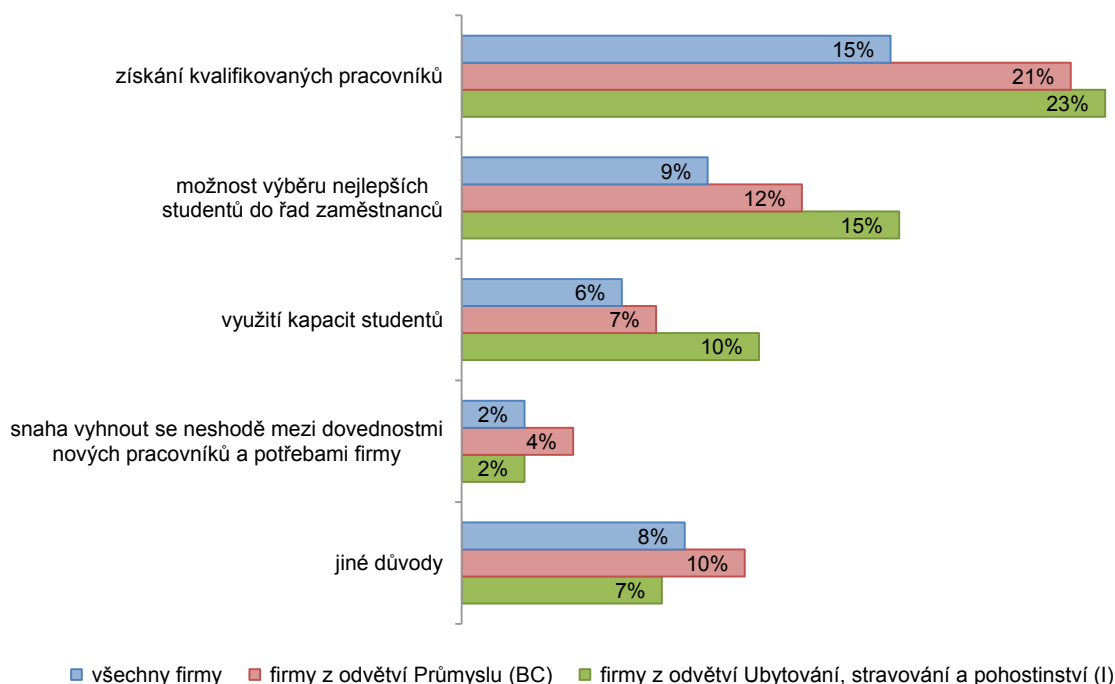
Poskytování praxe žákům/studentům počátečního vzdělávání

Na rozdíl od širěji vymezené možnosti poskytování praxe, výcviku či stáže jako jednoho ze způsobů spolupráce firmy a školy, se tato podkapitola věnuje výhradně praxi studentů či učňů (tedy studujícím v počátečním vzdělávání) s následujícími podmínkami: praxe musí být nedílnou složkou odborné přípravy na konkrétní povolání, studenti dostávají za svou práci na praxi finanční a/nebo materiální odměnu

a podrobnosti o praxi obsahuje pracovní smlouva nebo formální dohoda, kterou firma sjedná s konkrétním studentem či se vzdělávací institucí, která studenta na praxi vysílá.

Firem, kde je taková forma spolupráce běžná, byla v ČR v roce 2015 čtvrtina. Charakteristiky těchto firem jsou stejné jako výše zmíněné, neboť je předpoklad, že tato forma praxí do značné míry naplňuje i výše popsanou širší definici (zajišťování praxe, výcviku nebo stáže ve firmě, viz podkapitola způsoby spolupráce firem a škol). Nejčastějším hlavním důvodem, hlavní motivací pro firmy, pro přijímání studentů na praxi je u 15 % firem možnost získání kvalifikovaných pracovníků, následovaná podobnou motivací možnosti výběru nejlepších studentů do řad zaměstnanců firmy.

Graf č. 5: Podíl firem podle hlavních důvodů pro přijímání studentů na praxi dle vybraných odvětví firmy (CZ–NACE), 2015

Zdroj: šetření CVTS, ČSÚ 2017

Pozn.: firmy mohly označit více odpovědí

O motivaci firem k přijímání studentů na praxi jako dobrého nástroje k pozdějšímu získání vhodných zaměstnanců již byla řeč výše i s ohledem na odvětví, která této možnosti využívají nejvíce. Některé firmy se ohledně praxí studentů netají pohnutkou využít reálnou pracovní kapacitu studentů. Jsou to zejména firmy z odvětví Ubytování, stravování a pohostinství (sekce I; 10 %). Zapojení studentů do pracovního procesu v tomto odvětví je poměrně rychlé, protože pro výkon jednodušších činností stačí, když studenty pověřenými pracovníci krátce zaškolí a provádí kontrolu. Situaci ještě ulehčí, pokud studenti již mají s těmito činnostmi (např. roznos jídel v restauraci, práce na recepci v hotelu) zkušenosti z brigád. Firmy tímto způsobem mohou nahrazovat případné chybějící lidské zdroje a studenti mají možnost získat finanční odměnu.